

**НАПРЯМ 7. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО
ТА КРИМІНОЛОГІЯ.
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО**

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-45>

ДО ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ КОНТРАБАНДИ

Гороховський Андрій Вікторович

*слухач факультету підготовки керівних кадрів
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Ніколаснко Тетяна Богданівна

*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри теорії права та кримінально-процесуальної
діяльності
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
м. Хмельницький, Україна*

Кримінально-правова кваліфікація передбачає встановлення у фактично вчиненому діянні ознак конкретного кримінального правопорушення, передбаченого статтею Кримінального кодексу України (далі – ККУ). Слід наголосити, що кримінально-правова кваліфікація нерозривно пов'язана з розмежуванням кримінального правопорушення як факту дійсності, правових норм та диспозицій статей закону, в яких виражені ці норми та складів кримінальних правопорушень, що становлять собою теоретичні моделі певних посягань. Одне із питань, що потребує наукового осмислення є розмежування контрабанди як кримінально караного діяння із суміжними кримінальними правопорушеннями.

Найбільшу кількість спільних ознак контрабанда як злочин (ст. 201 ККУ) має із контрабандою наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів, а також фальсифікованих лікарських засобів (далі – контрабанда наркотиків), передбаченою ст. 305К ККУ. Відповідно до ч. 1 ст. 305 ККУ під контрабандою наркотиків розуміють переміщення наркотичних засобів, психотропних

речовин, їх аналогів чи прекурсорів, а також фальсифікованих лікарських засобів предметів «через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю» [1, ч. 1 ст. 305]. Вказаний злочин розміщено у розділі XIII ККУ «Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення». Слід зазначити, що система законодавства про кримінальну відповідальність будується з урахуванням об'єктів посягання – сукупності однорідних суспільних відносин, які охороняються ККУ, тобто за родовим об'єктом [2, с. 192; 3; с. 95-96; 4, с. 6]. Безпосередній об'єкт розташований у площині родового об'єкту.

Аналіз та співвідношення суспільних відносин, яким спричиняється шкода контрабандою та контрабандою наркотиків, дозволяє зробити певне твердження. При контрабанді відповідно до ст. 201 ККУ посягання піддаються ті суспільні відносини, які існують у сфері державного регулювання порядок переміщення предметів через митний кордон (поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю), встановленого для проведення процедури митного контролю, митного оформлення щодо справляння податків, зборів. Таке посягання, слід визнати первинними.

При переміщенні на митну територію України предметів, які вилучені з обігу, або обмежені у ньому (ст. 305 ККУ), відбувається подальше посягання на суспільні відносини, які з однієї сторони мають своїм змістом порушення порядку переміщення через митний кордон певних предметів (які вилучені з обігу, або обмежені у ньому), з іншого, переміщення таких предметів становить загрозу для здоров'я населення в цілому.

Отже, суспільні відносини вказаних злочинів з урахуванням спрямованості їх посягання є різними.

З урахуванням предмету посягання контрабанда та контрабанда наркотиків є різними злочинами.

Якщо розглядати вказані злочини з точки зору кримінально-правових норм, які регулюють відносно однорідні явища, то їх можна визначити як норми, що співвідносяться як загальна та спеціальна.

В контексті предмету контрабанди часто виникають питання щодо доцільності розгляду контрабанди людей. Прихильники цієї точки зору, аргументують таку позицію передусім тим, що протягом останніх років територія України досить активно використовується переправниками нелегальних мігрантів для транспортування громадян азіатських та африканських країн до Західної Європи [5, с. 347]. Можливо даний процес втратив стихійний характер. Нелегальна міграція потрапила під контроль організованих злочинних угруповань, перетворившись

на один з найприбутковіших видів злочинного бізнесу. Проте існує позиція, що нелегальна міграція є різновидом контрабанди.

Варто зазначити, що незаконне переміщення осіб через державний кордон України (далі – ДКУ) в Європу стало «порівняно новим напрямком докладання зусиль організованої злочинності у сфері контрабанди». Проте щодо твердження того, що «об'єктом контрабанди в сучасній Україні стають жінки», а «контрабанда «живим товаром» – це незаконне, конспіративне перетинання ДКУ третіми особами нелегальних мігрантів за їх добровільною згодою», то погодитись з ним повною мірою неможливо.

Наявність в реаліях сьогодення цього явища, його масштаби, негативний вплив нелегальної міграції на розвиток державності в Україні дійсно потребують спеціальних правових розробок і наукових досліджень. Однак це злочинне явище, яке пов'язане з порушенням ДКУ, не можна визначити як контрабанду.

Вести мову про те, що людина є предметом злочину не коректно. З урахуванням суті та ознак, які визначають предмет злочину, людину як предмет не можна до нього відносити. Варто відмітити, що поняття «контрабанда живим товаром» швидше публіцистичне, аніж юридичне поняття. Людина не є предметом злочину/кримінального правопорушення, навіть якщо стосовно неї фактично виникають певні торгівельні відносини. Здійснення стосовно людини незаконної угоди, пов'язаної із законним чи незаконним переміщенням за її згодою або через ДКУ для подальшого продажу, або іншої передачі особі з певною метою, слід кваліфікувати не як контрабанду, а як торгівлю людьми [6, с. 73].

Отже, з урахуванням вищевикладеного можна зазначити, що контрабанда та контрабанда наркотиків з урахуванням їх особливостей, які пов'язані з переміщенням предметів через митний/державний кордон України, є різнорідними злочинами. Відмінність полягає в об'єкті та перметі посягання. Людина щодо якої може бути здійснена протиправна діяльність, яка пов'язана із законним чи незаконним її переміщенням, за її згодою або без такої через ДКУ для подальшого продажу, передачі особі з певною метою, слід кваліфікувати не як контрабанду, а як торгівлю людьми.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://cutt.ly/2BgHvvv> (дата звернення: 05.10.2022).

2. Кримінальне право України (Загальна та Особлива частини) : посіб. для підгот. до зовніш. незалеж. оцінювання / В. І. Тютюгін, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 336 с.

3. Кримінальне право України: особливач частина : навч. посіб. / А.А. Васильєв, О.О. Житний, Є.О. Гладкова; за заг. Ред. О.М. Литвинова; МВС України, Харків: нац. ун-тет внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.

4. Ніколаєнко Т.Б., Сич В.О. Кримінальне право. Особлива частина: навч. посіб. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ. 2012. 1232 с.

5. Дудоров О.О. Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика : монографія. Київ : Юридична практика, 2003. 924 с.

6. Кримінальна відповідальність за контрабанду: національний та міжнародний досвід: монографія / А.А. Музика, А.В. Савченко, О.В. Процюк, та ін. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2011. 276 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-277-0-46>

НАПРЯМИ ЗАКОРДОННОЇ ПРАКТИЧНОЇ ВІКТИМОЛОГІЇ

Коваль Марія Мирославівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і процесу

Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти

Національного університету «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Корінні реформи в суспільстві, пов'язані зі зміною соціально-економічного ладу, переходом від планової економіки до ринкової, з відмовою від комуністичної ідеології, зумовили докорінний перегляд усієї кримінальної політики, концепцій усіх галузей кримінального законодавства, пошук нових рішень та обґрунтувань боротьби з злочинністю, і навіть профілактики кримінальних правопорушень.

Недостатня ефективність традиційних заходів кримінально-правової протидії злочинності змушують сконцентрувати увагу на питаннях запобігання вчинення кримінальних правопорушень, зокрема, на розробці ефективної попереджувальної системи на злочинність.

Сьогодні закордонна практична віктимологія розвивається в наступних напрямках:

1. Підготовка особистості (розробка алгоритмів оптимальної поведінки в криміногенних ситуаціях та спеціальний тренінг).